

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК

СТРУКА: Све струке (трећи степен)

ЗАНИМАЊЕ: Сва занимања (трећи степен)

РАЗРЕД: ТРЕЋИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 2

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 64

ДАТУМ: јун 2024. године

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- Развијање критичког става и мишљења;
- Развијање личног и националног идентитета;
- Формирање вриједносних ставова којима се чува национална и свјетска културна баштина.
- Развијање добре пословне комуникације.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

- Разумијевање књижевних праваца од романтизма до прве половине XX вијека;
- Проширивање знања о српској и свјетској књижевности;
- Оспособљавање за интерпретацију умјетничких текстова;
- Стицање вјештина у писању биографија, CV-а, пословних писама, молбе, жалбе, записника, извјештаја, попуњавање електронских упитника;
- Стицање вјештина у попуњавању образаца који су неопходни приликом пријаве на конкурс за посао или стипендију као и у у свакодневном животу (увјерење о пребивалишту, кућна листа, образац за пријаву стипендије);
- Развијање језичке и правописне способности (одговор на интервју, ријечи из поштовања, интерпункција, скраћенице).

ТЕМЕ

1. **Књижевност романтизма и реализма**
2. **Модерна**
3. **Међуратна и ратна књижевност**
4. **Пословна писма (биографија, CV, молба, жалба, пословно писмо, записник, извјештај, електронски упитник)**
5. **Административна документација (увјерење о пребивалишту, кућна листа, образац за пријаву стипендије)**
6. **Правопис (ријечи из поштовања, интерпункција, скраћенице)**

Оквирни број часова за реализацију тема није дефинисан. Наставник ће приликом планирања и програмирања наставних садржаја, узимајући у обзир факторе попут нивоа постигнућа ученика, нивоа сложености наставне теме, потреба струке и занимања, и слично, одредити број часова потребан за њихову реализацију у оквиру теме. Теме чине обавезни дио Наставног програма, али немају обавезујући карактер што се тиче редослиједа њихове реализације.

ИСХОДИ

1. Тема: Књижевност романтизма и реализма

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - препознаје основне податке о епохи романтизма (појам, карактеристике, значај и главни представници српског и европског романтизма); - Објасни значај рада Вука С. Караџића; - препознаје основне податке о епохи реализма (појам, карактеристике, значај и главни представници српског и европског реализма); - уочава улогу патријархалне заједнице и друштвено-политичких околности на формирање ликова у приповијеткама српских реалиста (Лазаревић, Домановић, Глишић, Матавуљ).	Ученик ће бити способан да: - повезује знања стечена у претходним разредима са новим знањима; - наведе податке о епохи романтизма (историјски оквир, обиљежја, књижевне врсте, представнике и дјела); - идентификује улогу и значај В. С. Караџића у развоју српског језика и писма; - препозна значај сакупљања народних умотровина у борби за увођење народног језика у књижевност; - анализира пјесме романтичарских пјесника уочавајући: теме, мотиве, пјесничке слике, проналази поенту; - издваја податке о епохи реализма (историјски оквир, обиљежја, књижевне врсте, представнике и дјела).	Ученик ће бити способан да: - посједује свијест о важности културних наслеђа; - анализира дјела европског и српског романтизма; - посједује знања о Вуку С. Караџићу као реформатору и лексикографу; - препознаје важност и значај ранијих књижевних епоха са епохом реализма, уочава њихову жанровску и тематску разноликост; - анализира реалистичку приповијетку/роман: (тема, мотиви, карактеризација ликова, композиција, идеја); - анализира пјесму модерне: (тема/мотиви, објасни композицију пјесме, уочи врсту стиха, риму, ритам, објасни поенту); - проналази карактеристике модернистичке драме;

		- пише рад наглашавајући значај хуманости и солидарности.
--	--	---

2. Тема: Модерна

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - препознаје основне податке о епохи модерне (појам, карактеристике, значај и главни представници српске и европске модерне); - препознаје одлике импресионизма и симболизма у умјетничким дјелима.	Ученик ће бити способан да: - упореди податке о епохи модерне (историјски оквир, књижевне струје, обиљежја, књижевне врсте, представнике и дјела); - препозна карактеристике модернистичке драме.	Ученик ће бити способан да: - анализира пјесму модерне: (тема/мотиви, објасни композицију пјесме, уочи врсту стиха, риму, ритам, објасни поенту); - проналази карактеристике модернистичке драме; - пише рад наглашавајући значај хуманости и солидарности.

3. Тема: Међуратна и ратна књижевност

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - препознаје историјски оквир и европски утицај, књижевне врсте, представнике и дјела; - наведе обиљежја ратне књижевности (народна и умјетничка).	Ученик ће бити способан да: - анализира књижевно дјело износећи критички став.	Ученик ће бити способан да: - анализира књижевно дјело са темом из ратне књижевности са аспекта страдања, хероизма и идеала, износећи критички став.

4. Тема: Пословна писма

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - разликује биографију од CV-а; - служи се правилним писменим изражавањем у пословној комуникацији и кореспонденцији; - састави план писања пословног писма; - састави структуру записника и извјештаја; - препознаје битне карактеристике приликом попуњавања електронских упитника.	Ученик ће бити способан да: - напише своју биографију; - напише CV; - напише молбу дајући релевантне податке; - напише жалбу; - одговори на молбу и жалбу; - пише пословно писмо; - води биљешке са састанка; - чита записник са акцентом на закључке и препоруке.	Ученик ће бити способан да: - препозна у којој ситуацији треба писати биографију а у којој CV; - поткријепи аргументима писање молбе и жалбе; - искаже сиже записника; - попуњава различите форме електронских упитника.

5. Тема: Административна документација

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - препозна важност правилног попуњавања битних административних докумената за посао или стипендију. - .	Ученик ће бити способан да: - попуни увјерење о пребивалишту, кућну листу и образац за пријаву стипендије.	Ученик ће бити способан да: - разликује врсте административне документације.

6. Тема : Правопис

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - разумије шта су ријечи из поштовања; - препозна важност интерпункције и скраћеница у пословној и личној преписци.	Ученик ће бити способан да: - правилно користи у усменој и писменој комуникацији ријечи из поштовања; - правилно користи знакове интерпункције; - правилно пише скраћенице.	Ученик ће бити способан да: - уочава разлику између ријечи из поштовања приликом обраћања једној особи или организацији (колективу); - правилно користи интерпункцију и скраћенице.

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ - СМЈЕРНИЦЕ ЗА НАСТАВНИКЕ

1. Тема: Књижевност романтизма и реализма

- Планирати рад према способностима ученика у одјељењу и условима у којима ради (простор, опрема, наставна средства);
- Припремити уводно предавање о романтизму (историјски оквир, обиљежја, књижевне врсте, представници, дјела);
- Припремити текстове романтичарских пјесника (Бајрон, Хајне, Пушкин);
- Ученици наводе карактеристике романтичарског јунака;
- Наставникова синтеза;
- Објаснити значај Вука С. Караџића и припремити одговарајуће текстове;
- Припремити одломке из „Горског вијенца“ и задати питања за самосталан и групни рад;
- Прочитати пјесме Бранка Радичевића, Ђуре Јакшића, Ј. Ј. Змаја, Лазе Костића предвиђене књижевним корпусом и задати питања за самосталан и групни рад;
- Омогућити рад по групама и презентацију;
- Припремити уводно предавање о епохи реализма (историјски оквир, обиљежја, књижевне врсте, представници, дјела);
- Анализирати приповијетке/роман тако што ће подијелити задатке за самосталан и групни рад (особине реалистичке приповијетке, карактеризација ликова, улога патријархалне заједнице и друштвено-политичких околности у формирању ликова у умјетничком дјелу);
- Књижевна дјела као извор:

- Г. Бајрон: *Путовање Чајлда Харолда* (одломак)
- Х. Хајне: *Лорелај*
- Вук С. Карацић, реформатор језика и писма, сакупљач народних умотворина
- П. П. Његош: *Горски вијенац* (одломци)
- Ђура Јакшић: *Вече, Поноћ*
- Бранко Радичевић: *Кад млидијах умрети*
- Лаза Костић: *Међу јавом и мед сном, Santa Maria della Salute*
- Ј. Ј. Змај: *Ђулићи и Ђулици увеоци*
- Н. В. Гогољ: *Шињел* (одломак)
- Милован Глишић: *Глава шећера*
- Лаза Лазаревић: *На бунару*
- Симо Матавуљ: *Поварета*
- Радоје Домановић: *Вођа*

2. Тема: Модерна

- Припремити уводно излагање о епохи модерне;
- Припремити питања за самосталан и групни рад приликом анализе пјесама;
- Наставникова синтеза;
- Припремити уводно предавање о одликама импресионистичке драме (одуство наглашене радње, амбијент свакодневног трајања, јунаци су интелектуалци са умјетничким предиспозицијама, склоност хедонистичком стилу живота, психолошка карактеризација ликова);
- Припремити питања за групни рад: поставити на зид три велика папира са именима три лика;
- У групном раду ученици истражују карактере, записују их на истакнутом папиру и објашњавају их уз помоћ одабраних цитата;
- Књижевна дјела као извор:
 - Војислав Илић: *Вече, Сиво суморно небо*
 - Шарл Бодлер: *Албатрос*
 - Алекса Шантић: *Претпразничко вече*
 - Јован Дучић: *Песма жени*
 - Милан Ракић: *Долап*

3.Тема: Међуратна и ратна књижевност

- Припремити уводно предавање о књижевности између два свјетска рата;
- Нагласити да је циљ поезије да открива нове вриједности и указати да не постоје непромјенљиве вриједности;
- Ученици ће унапријед прочитати приповијетку, а наставник ће организовати групни рад и примијенити аналитичко-синтетички поступак у анализи главног лика;
- Подстицати ученике да ставове о дјелу доказују чињеницама из конкретног умјетничког текста;
- Организовати презентацију радова;
- Подстицати ученике на размишљање о личном укључивању у хуманитарне активности;
- Припремити уводно излагање о ратној књижевности;
- Припремити релевантне текстове и организовати рад у паровима (један ученик уочава на тексту обиљежја народне, други умјетничке књижевности);
- Ученици ће унапријед прочитати дјело;
- Усмјерити ученике да на одабраном тексту истраже мотиве: људска патња, хероизам, суровост, идеали;
- Организовати презентацију радова;
- Књижевна дјела као извор:
 - Владислав Петковић Дис: *Можда спава*
 - Милутин Бојић: *Плава гробница*
 - Борисав Станковић: *У ноћи*
 - Петар Кочић: *Мрачајски прото*
 - Исак Самоковлија: *Рафина авлија*
 - Исидора Секулић: *Госпа Нола*
 - Бранко Ћопић: *Гроб у жити*
 - Скендер Куленовић: *Стојанка мајка Кнежопољка*
 - Иван Горан Ковачић: *Јама* (одломци)

4. Тема: Пословна писма (биографија, CV, молба, жалба, пословно писмо, записник, извјештај, електронски упитник)

- Припремити примјер биографије, анализирати са ученицима и сачинити план писања;
- Дати ученицима задатак да напишу своју биографију као и биографију некога из најближег окружења;
- Припремити примјер CV-а, анализирати са ученицима и сачинити план писања;
- Дати ученицима задатак да напишу свој CV са елементима њиховог будућег занимања;

- Припремити примјере молбе и жалбе, анализирати са ученицима и сачинити план писања;
- Указати на важност аргумената приликом писања и молбе и жалбе;
- Припремити задатке за групни рад гдје ће једна група писати молбу, друга и трећа одговор на молбу (позитиван и негативан), четврта група треба да напише жалбу;
- Припремити примјер пословног писма, анализирати са ученицима и сачинити план писања;
- Објаснити стандардну форму пословног писма;
- Дати ученицима задатак да напишу пословно писмо и организовати рад у паровима гдје ће једни другима да провјеравају исправност форме приликом писања као и испуњености плана писања;
- Припремити примјер записника и извјештаја са састанка;
- Подијелити ученике у групе са припремљеним темама за дискусију (једна група дискутује, друга биљежи и обрнуто, трећа група биљежи закључке и препоруке);
- Припремити примјере различитих електронских упитника, анализирати и сачинити план попуњавања;
- Указати на битне елементе приликом попуњавања (читко писање, добро разумијевање, поштовање форме писања, провјера написаног).

5. Тема: Административна документација (увјерење о пребивалишту, кућна листа, образац за пријаву стипендије)

- Припремити примјер увјерења о пребивалишту, анализирати и сачинити план писања;
- Подијелити ученицима ископиране примјере увјерења да попуне. Организовати рад у паровима да једни другима проналазе евентуалне грешке и недостатке;
- Припремити примјер кућне листе, анализирати и сачинити план писања;
- Наставник ће припремити празне обрасце и свако од ученика испуњава своју листу;
- Указати на читко и тачно попуњавање;
- Припремити обрасце за пријаву стипендије, анализирати и сачинити план писања;
- Припремити примјере за ученике.

6. Тема: Правопис (ријечи из поштовања, интерпункција, скраћенице)

- Објаснити које су то ријечи из поштовања, навести примјере;
- Припремити задатке за рад у паровима гдје ће једни другима да се обраћају (писмено) као појединцу и као колективу;
- Поновити са ученицима интерпункцију и организовати вјежбе правилно кориштене интерпункције у пословној и личној комуникацији;
- Поновити са ученицима скраћенице и организовати вјежбе, нарочито оне које су битне у пословној комуникацији (господин, госпођа, професор, доктор, магистар...).

Лектира: (наставник бира четири од шест понуђених наслова)

- А. С. Пушкин: *Цигани*
- Оноре де Балзак: *Евгенија Гранде* или *Чича Горио*
- Борисав Станковић: *Нечиста крв*
- Н. В. Гогољ: *Ујка Вања*
- Милош Црњански: *Сеобе I*
- Иво Андрић: *На Дрини ћуприја*

Напомена: Понуђени извори су приједлози за обраду. Сваком наставнику даје се могућност сопственог избора између понуђених књижевних текстова.

ОЦЈЕЊИВАЊЕ

Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи.

ИНТЕГРАЦИЈА

1. Историја
2. Практична настава и стручни предмети
3. Информатика
4. Вјеронаука

ИЗВОРИ

1. Уџбеник одобрен од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске
2. Друга стручна литература и приручници
3. Интернет